

POPOTNIK PO ROŽU

KULTURNOZGODOVINSKI TURISTIČNI VODNIK

TATJANA GREGORITSCH

POPOTNIK PO ROŽU

KULTURNOZGODOVINSKI
TURISTIČNI VODNIK

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

908(436.5)
930.85(436.5)

GREGORITSCH, Tatjana, 1962-

Popotnik po Rožu : kulturnozgodovinski turistični vodnik / Tatjana Gregoritsch ; [slovenski prevod Stanko M. Maršič ; besedila so prispevali Simon Triessnig, Adrian Kert et al. ; fotografije v knjigi Tatjana Gregoritsch, Gustl Kreuzberger et al.]. - V Celovcu : Mohorjeva družba, 2019

Prevod dela: Rosentalwanderungen

ISBN 978-3-7086-1039-9

299355648

Naslov obdelanega izvirnika:

Tatjana Gregoritsch: Rosentalwanderungen. 50 Touren für jede Jahreszeit
© 2015 Styria regional Carinthia in der Verlagsgruppe Styria GmbH & Co KG
Wien – Graz – Klagenfurt

Tatjana Gregoritsch:

Popotnik po Rožu. Kulturnozgodovinski turistični vodnik

Slovenski prevod in jezikovni pregled: Stanko M. Maršič, Adrian Kert

Besedila so prispevali: Simon Triessnig, Adrian Kert et al.

Fotografija naslovnice: Tatjana Gregoritsch

Fotografije v knjigi: Tatjana Gregoritsch, Gustl Kreuzberger et al.

Pesem na strani 13 je vzeta iz: Gustav Januš, V barve spremenjena beseda

Pesem na strani 149 je vzeta iz: Fabjan Hafner, Indigo

Oblikovanje in prelom: Mohorjeva tiskarna

Uredništvo: Adrian Kert

© slovenske izdaje, 2019: Mohorjeva založba Celovec – Ljubljana – Dunaj

Založila, tiskala in izdala: Mohorjeva družba v Celovcu, 2019

Za družbo: Franz Kelih in Karl Hren

1. naklada, 2019: 600

Cena: € 24,90

ISBN 978-3-7086-1039-9

Uvodne misli: Valentin Inzko
Dobrodošli v Rožu in praktični napotki za ture

POTI

1 Podkanjski slap	22		
ŠMARJETA V ROŽU / ST. MARGARETEN IM ROSENTAL	26		
2 Krožna pot okrog Borovniškega zajezitvenega jezera	29		
BOROVlje / FERLACH	36		
3 Na Mlako v Podnu	39		
4 Stari Ljubelj	45		
5 Cerkev sv. Ane in stolpi Macne	50		
SELE / ZELL	60		
6 Pot v Hajnževem grabnu	63		
7 Po Mrzlem grabnu do kočje pod Košuto	67		
8 Romarska kapela na Sedlcah	72		
ŽIHPOLJE / MARIA RAIN	76		
9 Pot škofa Paulitscha	79		
10 Humški log	83		
KOTMARA VAS / KÖTTMANNSDORF	86		
11 Ovčičeva kapela	89		
12 V kraljestvu malih skovikov	96		
		BILČOVŠ / LUDMANNSDORF	100
		13 Iz Zgornje Vesce v Bilčovš	103
		14 Sedlače na Gori	112
		15 Srečapeč in slap v Kovičah	114
		HODIŠE / KEUTSCHACH	118
		16 Od Tratnikovega birta na Jedrovco	122
		17 Obhod jezer v Hodišah	125
		ŠKOFIČE OB VRBSKEM JEZERU / SCHIEFLING AM WÖRTHERSEE	130
		18 Severni vzpon na Jerberk	133
		19 Na Turje	137
		BISTRICA V ROŽU / FEISTRITZ IM ROSENTAL	140
		20 Krožna pot v Svečah	146
		21 Od Olipovega križa k sv. Mihaelu	156

© Villach Tourismus

UVODNE MISLI

Vedno ko sem se vrnil iz Mongolije, iz Šri Lanke ali iz Amerike domov na dopust, so me prevzele lepote moje ožje domovine, Roža.

Nekoč je bilo to čustvo tako močno, da skoraj nisem več hotel nazaj v Ulan Bator in so me morali dobesedno prisiliti k odhodu. A vedno ni bilo tako. Čeprav sem odraščal ob vznožju Mačenske planine, je dolgo nisem prav opazil. Prav tako ne očarljivosti reke Drave. Tudi v Celovško kočo, ki jo mestni ljudje pogosto obiskujejo, sem zašel šele kot polnoletni. In še precej kasneje – kot skoraj štiridesetletnik – sem s svojo ženo Bernardo osvojil zraven kočje vzpenjajoči se Kozjak.

To, kar je bilo na očeh, je ostalo zame skrito, takrat daleč oddaljeni cilji, kot sta Opatija in Sv. Višarje, so bili zanimivejši kakor ožja domovina, okolica izvora.

Kot natakhar in pozneje kot izletniški šofer ob Baškem jezeru/Faaker See in naposled kot nočni portir v Vrbi/Velden pa sem vendarle opazil, da živim v raju. V raju, za katerega drugi plačajo kar precej denarja, da si ga lahko ogledajo in preživijo v njem dopust.

V puščavi Gobi, na Maldivih in v daljni Ameriki sem vedno hrepenel po domovini, vedno bolj pa sem začel ljubiti in ceniti svojo ožjo domovino, Rož, domači kraj. Dolina mojih prednikov je postajala zame vedno pomembnejša kljub burni zgodovini, kakor v času pregonov mojih rojakov v 40. letih 20. stoletja ali v času podiranja krajevni tabel.

Boleča točka je tudi izumiranje moje vasi, ki nima več niti ljudske šole, niti trgovine, niti dvajset poklicev, ki jih je imela nekoč.

Proti temu se poskušam bojevati z načrtom majhne galerije, vaškega in identitetnega muzeja in ob nedeljah – ko sem doma – z igranjem orgel pri prvi maši. Tudi v Pragi smo pogosto vzeli v zakup dolgo pot, da sem otrokom поблиže predstavil Rož in jih tukaj ukoreninil. Celo moja žena, ki je bila rojena kot hči slovenskih izseljencev v Argentini, je s pomočjo poročne pridige, ki jo je bila našla, dognala, da del njenih korenin izvira iz Roža, iz Svetne vasi/Weizelsdorf.

ŠENTJAKOB V ROŽU / ST. JAKOB IM ROSENAL 162

22 Pot h kapelama v Podgorjah 165

23 Slapovi v Medjem dolu 176

24 Gračnica z gradom vitezov Ras 179

ROŽEK/ROSEGG 182

25 Krožna pot okrog gradu Rožek 185

BEKŠTANJ OB BAŠKEM JEZERU /

FINKENSTEIN AM FAAKER SEE 192

26 Pod Jepo 194

DODATEK

Seznam literature 204

Viri in spletne strani 208

Seznam oseb 209

Seznam krajev 215

Nekaj nemščine za na pot 220

DOBRODOŠLI V ROŽU!

Dobrodošli v Rožu! Na vsakem koraku naletimo na spominska obeležja, spomenike in razvaline, v kamen spremenjene spomine – brez zgodovine ni nobene prihodnosti. Rož je bil vedno **obmejna dežela**, skozi gozdove so vodile tihotapske steze, nevidne potke k skrivališčem odpora, gore so bile prepredene z vojaškimi potmi, stezami tovornikov, rimskimi cestami in **romarskimi potmi**. V dolini se dandanes Drava razteza kot zaježitveno jezero, na njenem obrežju poteka kolesarska pot. Okrog Borovelj lahko uživate ob pogledu na pokrajino z rožanskega turističnega vlaka, podoživite lahko staro železarstvo in pridobivanje rude. Čez **Ljubelj** so se premikale konjske vprege, romarji so se med petjem bližali Marijinim

Cenim večglasnost in dvojezičnost Roža, bogato kulturno dediščino, svoje otroštvo ob Dravi ter s tem majhnost in preglednost. Vse bolj sem hvaležen, da lahko iz občine Bistrice v Rožu/Feistritz im Rosental do Bistrice pri Šentjakobu/Feistritz bei St. Jakob kupujem meso neposredno pri kmetih, jagode in razna olja pri Mirku Webru v Želučah/Selkach ter seveda najboljši kmečki kruh pri Mariji Oraže v Selah/Zell ali pri družini Janežič v Lešah/Lessach. Vendar me ne prepriča samo ekološko-biološki vidik, temveč tudi stik s temi čudovitimi ljudmi, staroselskimi Rožani.

Želim si, da bi to tako ostalo in se še krepilo.

V tem smislu me veseli, da je izšla še nadaljnja knjiga o skrivnostnem Rožu.

*Valentin Inzko, diplomat, koroški Slovenec
jeseni 2018*

Galerija Walker v gradu Ebenau, Svetna vas

cerkvam. Možno je obiskati **gradove in dvorce**. Okrog starih kulturnih prostorov, nenavadnih skal, gorskih verig in vrelcev se ovijajo pripovedke in legende.

Rož – dolina bolečin: devet turških roparskih pohodov, francoska zasedba in dve svetovni vojni v zadnjem stoletju so zaznamovali in razdelili ljudi. Brez **slovenščine** je dostop do te pokrajine možen le z ene strani. Veliko nemško govorečih Korošcev in Korošic spet obiskuje jezikovne tečaje; otroški vrtci in šole ponujajo **slovenščino**. Če človek pozna izvor ledinskih in krajevnih imen ter razume primke, domače običaje in pesmi, izve znatno več o deželi.

Spremljajte me po Rožu ter po burni in pustolovski zgodovini dežele, ki je dopustila, da so se ljudje bojevali drug proti drugemu vse do današnjega časa, a jih je tudi ustvarjalno povezovala v dobrem. Spoznajite izbor **izjemnih osebnosti** preteklosti in sedanosti, tako može kakor žene: umetnike, znanstvenike, Nobelovega nagrajenca, politike, zgodovinarje, rokodelce, učitelje, teologe in kulturno dejavne ljudi.

Ture sem izbrala jaz osebno, na njih vas spremlja vse od pokušine do zgodovine, primerne so za vsak letni čas in vsako telesno zdržljivost, za vsako starostno stopnjo. Opisi so razvrščeni **od vzhoda** (Galicija, Podkanjski slap) **proti zahodu** (Bekštanj, Jepa). Tej deželi in njenim ljudem se ni mogoče izogniti. V tej mejni deželi med morskim in alpskim svetom, razpolovljeni z Dravo, je neki **čar**. Pristanost mi je tuja. Samo skupaj lahko dobro hodimo, in to je bistvo pohodništva.

Vse poti sem v letih 2013–2018 sama prehodila v vseh letnih časih. Pri opisu vsake ture so **praktične informacije**, portreti **osebnosti**, **podatki o zgodovini** in književnosti, o zgradbah narave in človeških rok, o zgodovini gospodarstva, o prevozništvu in trgovini, o vojnih časih, uporuh kakor tudi o znamenitostih Roža. Pri raziskovanju tur sva bila z možem veliko časa v dvoje na poti. Zato se **Gustlu Kreuzbergerju** tukaj tako uradno kakor nadvse pristrčno zahvaljujem, da se je poleg svoje polne poklicne zaposlitve z veseljem odprl, tako navzven kakor navznoter, da bi raziskal nove pokrajine. Pri turah sem se zavestno odrekla **podatkom GPS-a**. Ne bi Vam rada odvzela **zadovoljstva, da se sami orientirate**. Bodite nedosegljivi, svobodni in samostojni! Bodite pozorni na značilnosti pokrajine, šolajte svoj občutek za smeri neba, trenirajte svoj čut za orientacijo. To diši po otroških radostih in pustolovščinah! Privoščite si, da aktivirate svoje čute. Pred nogami se tipaje premika pisani močerad, kanja z oglašanjem vabi, da občudujete, fotografirate, skicirate in slikate meandrate vzorce na kamnih, freske na stenah cerkva, glasbo.

Kot navdih naj služi pesem slikarja in pesnika **Gustava Januša**:

ČASOPIS

*V časopisu je
vse črno na belo
tiskano.
Če hočeš
kaj izvedeti
o soncu, o travi,*

*o cvetočem drevesu,
moraš priti v mojo vas
in pogledati
skoz okno in
ne v časopis, ker
v časopisu je
vse črno na belo tiskano.*

V tem smislu Vam želim oddih in veselje v Karavankah, gozdovih, ob hudourniku, ob Dravi, v vaseh med prebivalci, pri glasbi ali gledališču, pri sv. mašah v gorah ali ob zemeljski umetnosti ob reki, želim Vam užitek, kakršnen je tišina v našem svetu, ki je nenehno izpostavljen hrupu – uživajte v življenju na poti!

*Tatjana Gregoritsch
Škofiče ob Vrbskem jezeru, 2014*

UVODNA BESEDA K SLOVENSKI IZDAJI 2019

V tej obdelani slovenski izdaji svojih „Rosentalwanderungen. 50 Touren für jede Jahreszeit“ (*Pohodi po Rožu. 50 tur za vsak letni čas*) iz leta 2015 s portreti iz zgodovine dežele sem se dodatno osredotočila na **pomembne osebnosti** predvsem slovenskega izvora, ki izhajajo od tod ali tu živijo. **Mohorjevi založbi Celovec** se zahvaljujem za ponudbo, da bi mi izdala knjigo, kakor tudi za vse, kar sem smela izvedeti o bližnji slovenščini. Podobno kot knjiga „*Popotnik po Zilji*“ tudi ta knjiga ne predstavlja le pokrajine, ampak tudi ljudi v vsej njihovi raznolikosti in pomembnosti. Poznane stvari na novo odkrijte, neznane raziščite po novih poteh.

Rožanska slovenska kulturna društva obsegajo s svojimi prispevki **živo kulturno raznolikost**, ki sega od tamburaških skupin in zborov do gledališča in razstav. **Spremnno besedo** je prispeval **Valentin Inzko**. Svojo zahvalo izrekam vsem (po abecednem redu) imenova-

nim in neimenovanim, ki so prispevali svoje k uredniškemu delu, vsem, ki so dali na razpolago svoj čas in trud, vsem, ki so dodali dragocene napotke in informacije: Hannes Anderwald, Brigitte Entner, Štefan Feinig, Karl Hren, Valentin Inzko (Sveče), Franz Inzko (Šentjakob), Reinhold Jannach, Gustav Januš, Renate Jernej, Vincenc Jobst, Ingrid Kaiser-Kaplaner, Franc Kattinig, Adrian Kert, Theresia Köfer, Jože Kopeinig, Jožko Kovačič, Eberhard Kraigher, Augustin Kreuzberger, Theresia Köfer, Herta Maurer-Lausegger, Hanzi Mikl, Josef Morič, Hanzi Oraže, Luise Maria Ruhdorfer, Alexandra Sereinig, Uši Sereinig, Marija Šikoronja, Christine Sitter, Primus Sitter, Hanzi Spitzer, Marjan Štikar, Simon Triessnig, Roman Verdel, Alenka Weber-Inzko, Marija Weber-Ogris, Lojze Wieser, Vinko Wieser, Ingrid in Miha Zablatnik ter slovenska kulturna društva Roža. Sodelavke in sodelavci Mohorjeve založbe Celovec so rokopis preoblikovali v to privlačno knjižno obliko.

© I. Bolesch

S prednaročili in velikodušno denarno podporo so ta knjižni projekt omogočili: rožanski župani in občine, med njimi župan Michael Maierhofer, ki ga je projekt kot prvega prepričal za občino Bilčovs/Ludmannsdorf, županja Bistrice v R./Feistritz i. R. Sonya Feinig, župan Hodiš/Keutschach Karl Dovjak, podžupan Šentjakoba/St. Jakob Franz Inzko, Dežela Koroška oz. deželni glavar Peter Kaiser kot kulturni referent, Magda Errenst in SPD Edinost Škofiče, podjetje in kulturna delavnica Holzbau Gasser Bilčovs, Krožek rožanskih gostilničarjev/Rosentaler Reigenwirte, med njimi Alexandra Sereinig/Familienhof Sereinig v Podnu/Bodental, Hanzi Ogris/Miklavž v Bilčovsu, Heinz Schüttelkopf/Schüttes Tab(v)erna na Bistrice v R., odvetnik in lastnik Mirko Silvo Tischler/Koča Stari Loibl Hütte, družina Voglauer-Zablatnik/ekološka kmetija Kumr v Bilnjovsu/Fellersdorf ter Carolin in Judith Walker/Galerie Walker.

*Tatjana Gregoritsch,
jeseni 2018*

PRAKTIČNI NAPOTKI ZA TURE

Varno na poti

- Poznate okolico? Iskanje poti in ovinki vas stanejo časa in moči.
- Če ste sami na poti, sporočite komu, kaj je Vaš cilj. Pri sebi imejte to knjigo, pohodni zemljevid, mobilni telefon in telefonske številke za pomoč v sili.
- Prosim, nosite pametno obuvalo. Kaj ko bi imeli pohodne čevlje v prtljažniku? Potem bi lahko vsak čas stopili na pot.
- Preverite vreme. Pogosto je dovolj, če imate s seboj majhen dežnik. Nevihte se naglo pojavijo in ohladijo telo. Sama imam rada v avtomobilu v rezervi kaj za preobleči in odejo.
- S seboj imejte kako pijačo in malico; naslednji gostilničar je vedno daleč proč.
- Imate s seboj obvezila in kako razkužilo?
- Ste napolnili vse baterije?
- Odstavljanje osebnega avtomobila v gozdu ter na robu poti ali ceste je prepovedano. Vprašajte lastnika kmetije ali zemljišča, ali lahko svoj avtomobil parkirate pri njem.
- Potrebno je imeti denar – bodisi, da se lahko vrnete z avtobusom, če ste hodili dlje, kot ste načrtovali, bodisi za gostilno po končani turi.
- **Če hodite s psom:** Svojega psa imejte brez izjeme vedno na povodcu in hodite po poti! Na planinah in pašnikih se nujno izogibajte kravam. Opazujte kravo vodnico. Če se Vam bliža, spustite psa s povodca. Pes (= volk!) povzroča kravam dojljam s teleti kar največji stres.

Pomoč reševalcev:

Prostovoljni pomočniki radi pomagajo bodisi v gorah kakor v dolini, v pomoč vlagajo svoj prosti čas, svoje moči, denar in svoje življenje. Številnim dragim reševalnim akcijam pa bi se **lahko izognili**, če bi se ravnali po zdravi pameti in bi pravilno ocenili sami sebe. Vsi smo odrasli in smo odgovorni tako zase kakor za svoje otroke.

TELEFONSKE ŠTEVILKE V AVSTRIJI ZA POMOČ V STISKI

112 evropski klic v sili	141 dežurna zdravniška služba
140 gorska reševalna služba	133 policija
144 reševalna služba	122 gasilci

ZEMLJEVIDI

Pohodni zemljevid Freytag & Berndt, WK 238, Südkärnten – Klopeiner See – Völkermarkt – Bleiburg – Karawanken

Pohodni zemljevid KOMPASS-Wanderkarte, WK 61, Wörthersee, Karawanken West

Pohodni zemljevid KOMPASS-Wanderkarte, WK 65, Klopeinersee, Karawanken Ost, Steiner Alpen

Pohodni zemljevid Wanderkarte Wörthersee-Rundwanderweg dobite v turističnih pisarnah okrog Vrbskega jezera kakor tudi pri družbi Wörthersee Tourismus GmbH.

Krajevne zemljevide je mogoče dobiti na posameznih občinah.

INFORMACIJE:

Carnica Rosental Tourismusinformation

Tel. +43(0)4227/5119-11

Mobil +43(0)650/95 66 751

info@carnica-rosental.at

www.carnica-rosental.at

facebook.com/carnica.rosental

Besedila sem pripravila po svojem najboljšem znanju in v dobri veri. Založba in avtorica ne prevzmeta nobenega jamstva. Vse pravice so bile vestno pojasnjene. Vsaka tura je Vaša osebna izbira. Na elektronski naslov office@gregoritsch.net sporočite morebitne napake ali če je kaj novega na opisanih progah – lahko pa tudi svoje prijetne izkušnje na poti.

KULINARIKA V ROŽU

Od Rožeka do Sel so posejane podeželske gostilne z različnimi vrstami kuhinje, številne od njih imajo lastno kmetijo; oglejmo si kulinarično krožno potovanje h „gostilničarjem Rožanskega krožka“:

„**Schütte's Tav(b)erna**“ na Bistrici/Feistritz; v Šentjakobu v Rožu/St. Jakob i. R. je kavarna „**Zur Keusche**“, z ribami ali steaki; v tednih specialitet je pri „**Stefanerju**“ v Svečah/Suetschach na voljo divjačina; ustavite se pri „**Ogrisu**“ v Kapli/Kappel; pri „**Ratzu**“ v Kožentavri/Kirschentheur dobite klasiko, kot sta telečja pečenka in pečeni piščanec;

v Podnu/Bodental slovi gostilna **Podnar/Bodenbauer** po domači pečenki in slovenski postrežbi, na družinski kmetiji **Sereinig – „Familienhof Sereinig“** – pa postrežejo z jedmi iz ovčetine ali s koroškimi krapi, z mesom, polnilom iz skute, meto ali suhimi hruškami.

V Brodeh/Loibltal vam v gostilni „**Deutscher Peter**“ družine Tschauo lahko pripravijo stare koroške „specialitete“, postrvi, ajdove povitnjake in polento. V domači hiši narejeno žganje ali čokolado Vam dajo kot darilce.

V Selah na Borovnici v gostilni „**Terklbauer**“, ki je v družinski lasti že več kot 400 let, Vam šef skuha domače jedi;

v Borovljah najdete gostilni **Plasch „Auf der Huabn“** z domačimi specialitetami in divjačino ali gostilno „**Zum Blauen Affen**“;

na kotmirškem Plešivcu lahko obiščete gostilno „**Landgasthof Plöschenberg**“, znano po beluših, domači ribi Kärntner Laxn ali divjačini;

v Velinji vasi/Wellersdorf je na voljo gostilna s slovensko postrežbo „**Knaberle**“ družine Seher;

v gostilni **Ogris „Miklavž“** v Bilčovsu/Ludmannsdorf pa strežejo domače in jedi iz alpsko-jadranskega prostora, prav tako v slovenski postrežbi.

Ljubezen do poklica in gostoljubnost sta otipljiva – hvala vsem gostilničarkam in gostilničarjem! Ohranjajo tradicijo, vanjo pa kar najbolje vključujejo moderno. Veselje in ustvarjalnost ne pojemata. Rožanske gostilne so pristni kraji srečanja, odprti vse leto. Odkrijte svojo kulinarično hišo!

Genießen, erholen, erleben ...
Entdecken Sie die Vielfalt des Rosentals!

V meni je ostala melodija

Doma sem v Rožu. Rož je križišče, ki omogoča dostop do treh kultur. Tu naletite na nemško, slovensko in italijansko kulturno bogastvo. Dolina je preživela veliko politično napetih časov in v hudih dneh tudi vojne čase, in je tako veliko zahtevala tudi od svojih prebivalcev.

Ko hodite gor in dol po dolini kot pohodnik, je to vedno kulturnozgodovinsko doživetje. Prebivalci Roža so zelo gostoljubni in radi prepevajo. Odprta, zavzeta podjetja veliko prispevajo k preživetju doline in pokrajine; v prihodnost usmerjeni čezmejni projekti kažejo daleč onkraj meja Avstrije. Čuti se evropski duh.

Rada živim v Rožu. Bistvo in jezik, še zlasti naše narečje in dvojezičnost, so zrcalo našega notranjega sveta, v katerem je shranjena melodija zvoka, ki je podarjena nam Rožankam in Rožanom in ki jo kot značilnost radi poneseemo ven.

Theresia Köfer, avgust 2018

1

PODKANJSKI SLAP

Opis poti: od gostilne „Zenkl“ (parkirišče) ali po cesti iz Galicije preko Podkanje vasi/Wildenstein; za tekače in gorske kolesarje je pot kratka, vendar je v izziv

Čas hoje: 15 minut; od Galicije 40 minut

Zanimivosti: slap, Rokodelski muzej v Podkanji vasi z žago venecijanko, gališka cerkev, križev pot, ki so ga na bližnjem Kamnu/Stein im Jauntal oblikovali umetniki, delavnice Giselberta Hokeja v Zgornjih Medgorjah/Obermieger, umetniško oblikovan vodnjak v Galiciji, Lečno jezero/Linsendorfer See, loka v Mohličah, spomenik na Robežu, Obir, Anin most, skalovje Škrbinje/Skarbin na Gurah

Kot prvo turo si izberimo klasično pot na vzhodnem delu Roža v občini Galicija/Gallizien, ki že spada k Podjuni. Kraj je bil kot izletniška točka obiskovan že v 19. stoletju. *Podkanjski slap* je s 54 metri padca najvišji slap v Evropi – in s tem vzbuja spoštovanje.

Za Galicijo zavije cesta desno proti jugu proti Podkanji vasi/Wildenstein. Po odcepu se peljemo naprej skozi gozd na **Robež/Robesch**. Tam je potekal prvi večji spopad med partizani in nacističnimi enotami. Na ta dogodek spominja **spomenik**. Pravzaprav pa najdemo povsod v deželi sledove krvave zgodovine, katerih posledice – jezikovne travme, preinterpretiranje zgodovine – segajo vse v današnji čas.

Po nekaj minutah dosežemo gostilno „**Zum Wasserfall**“, ob katerem leži parkirišče. Na panoramski tabli je narisana pot h Kapelški koči – „**Eisenkapplerhütte**“ – nekdanjemu rudarskemu domu, in pot proti vrhu Obirja. Strmi vzpon poteka čez severno polico, in torej niti slučajno ni podoben sprehodu, kakršnega lahko do razgledišča na slap opravimo danes po lagodni poti. Toda napore poplača **pogled na Podjuno** s Klopinskiim jezerom/Klopeinersee in hribom

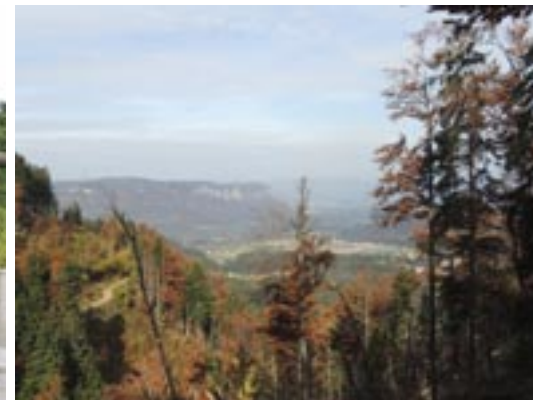
Šentjurij nad Klopinskiim jezerom/Georgiberg, na Kamniško-Savinjske Alpe in na okolico Zablatniškega jezera/Turnersees.

Na bližnji **Rutarjevi domačiji** je skozi leta druge svetovne vojne vodila svojo družino Amalija Berg, rojena Kuster. Njen mož, znameniti slikar **Werner Berg**, je bil kot vojak nastanjen v Skandinaviji. Ko se je zdrav vrnil domov, je nutrudno slikal. Njegove nepozabne snežne krajine v mesečini pričajo o njegovem zimskem nočnem delu, njegove slike odsevajo spremembe v družbenem in gospodarskem življenju povojnega časa. V Nemčiji rojeni Berg je postal slikarski **kronist slovenskega življenja** na južnem Koroškem. Danes lahko njegova dela občudujemo v **Muzeju Wernerja Berga** v Pliberku/Bleiburg.

Po nekoliko bolj strmih ovinkih dosežemo novo **razgledno mesto**, visoko raven s klopmi. Iz neke luknje visoko v gladki skalnati steni pada voda v majhno jezerce, iz katerega kot hudournik buči po ceveh proti akumulacijskemu jezeru k elektrarni. Zaradi svojega **bogastva divjih rož** je bil kraj v nekem koroškem dnevniku že leta 1900 opisan kot izletniški cilj, vreden ogleda. Kakih 15 minut hoje od slapa pridemo po strmi poti, ki vodi na Obir, do **razvalin podkanjskega gradu**, ki je bil v 11. stoletju sezidan kot utrjena zgradba za obrambo Rebrce/Rechberg. Neka listina omenja **grofa Bertholda**

s **Kamna v Podjuni** – tamkajšnji **križev pot**, ki so ga ustvarili **umetniki**, sem opisala v svojih Pohodih po južni Koroški, „*Südkärntenwanderungen*“ – na „castello Wildenstein“ in rebrški urbar iz leta 1257 na „castrum Wildenbrech“. Tudi ta grad je postal žrtev **potresa leta 1348**. Po pričanju nekega dokumenta iz leta 1468 je cesar Karel III. **Krištofu Ungnadu** podelil v fevd **Ženek/Sonnegg**. Leta 1476 se je Nikolaj Podkanjski uspešno bojeval proti Turkom.

ŠMARJETA V ROŽU

ST. MARGARETEN IM ROSENTAL